

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

39. De Sententia excom[m]unicationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

ex requisitis colligitur, quæ alia ex parte *dantis*, alia ex parte *recipientis*.

Ex parte *dantis* præter potestatem concedendi indulgentias requiritur causa rationalis, eaque vel spiritualis, vel corporalis. Spiritualis, veluti ut fideles à peccatis absoluti orent pro conversione infidelium; & pro pace Christianæ fidei. *Extravag. un. de Celeb. Miss. inter com.* vel ut sanctius celebretur festivitas alicujus Sancti. *Clem. un. de Reliq. & vener. Sancti. Extravag. 1. Eod. inter com.* Corporalis, veluti in dedicatione Ecclesiarum, ut fideles invitentur ad elemosinas elargiendas illi Ecclesiæ conservandæ. *cap. 1. b. t. in 6.* vel ad sustentationem egenorum confluentium ad hospitale. *Extravag. fin. b. t.* vel ad excitandam devotionem visitandò certas basilicas. *Extravag. 1. b. t. inter com.*

30 Ex parte *recipientis* tria desiderantur. Primum est, ut quis sit in statu gratiæ, & deserverit peccatum seu veniale, seu mortale, cujus poenam vult abolere; stante enim culpâ nunquam dimittitur illius poena; qui ergo plenarias indulgentias vult consequi, omni culpâ vacet, oportet, quod cum rarissimè fiat, occultos affectus ad venialia, paucissimi has indulgentias totas consequuntur. Suarez *tom. 4. disp. 50. sect. 1. n. 11.* Alterum, ut quis impleat omnia, quæ in bullâ præscripta sunt: quod si quid ob impotentiam, vel aliam ob causam exequi omiserit, indulgentiam non consequetur: quia conceditur sub conditione talis operis: concessio autem sub aliqua forma, & conditione, eâ non servatâ corrumpit, arg. *l. 54. §. 1. Mavins. ff. de Condit. & demonstr.* Quod adeò verum, ut nec partem indulgentiæ quis obtinere possit, tamen si partem operis exequatur: hæc quippe est mens S. Ecclesiæ, ut vel totæ indulgentiæ concedantur, vel nihil; si tamen exiguum quid de opere implendo omisissum sit, pro nihilo reputabitur. Suarez *d. disp. 50. sect. 5. n. 3.* Tertium, ut opus præ-

scriptum fiat ex intentione lucrândi indulgentias. Quamvis autem optima sit intentio actualis; probabiliter tamen sufficit interpretativa, seu habitualis, si videlicet reipsâ præstes, quod requiritur, etsi ignores, vel oblitus sis, indulgentiam concessam esse. Diana *tr. 12. de Indulg. & Jubil. resol. 6.*

§. VI.

Finis & effectus remissionum, seu indulgentiarum est relaxatio poenæ pro peccatis debitæ: vel totalis, si indulgentiæ sint plenariæ; vel partialis, si indulgentiæ sint non plenariæ. Et quidem indulgentiæ certi temporis, v. g. unius anni, habent efficaciam ad delendam poenam tanti temporis, non solum illam, quæ per hoc tempus in purgatorio luenda esset, sed etiam illam, quæ per poenitentiam unius anni in vita factam ex poenis purgatorii deleteretur; plus autem poenæ delet homo per poenitentiam, & satisfactionem uno anno, v. g. in vita factam, quam alias esset eo tempore in purgatorio persolvendum, ut cum communi notat Laym. *lib. 5. tr. 7. c. 3.* qui *ibid. sub n. 2.* observat bonum consilium Panorm. *in c. quod autem 4. b. t. n. 8.* quod scribat, licet per indulgentias concessas is, qui se earum participem facit, etiam diminuere possit poenitentias à Confessario injunctas, tamen semper confutius sit, talem poenitentiam integrè implere, & indulgentiæ fructum reservare pro poenis, quæ alias DEO deberentur.

TITULUS XXXIX.

De Sententia Excommunicationis.

IN sexto Decretalium, & in Clementinis additur insuper: *Suspensionis, & Interdicti*, quamobrem hic non solum de *cenfura excommunicationis*, sed simpliciter de *Cenfuris in genere, & in specie* agemus.

PARS I.

De Censuris in genere.

SUMMARIA.

1. Censura & varia significatio. 2. Definitio. 3. 4. 5. Divisio.
6. Potestas censurandi est à Deo. 7. Hujus potestatis quinam sint capaces? 8. Quibus competat? 9. Quae ejus exercitium impediant?
10. In quas personas? 11. Usque 15. Ob qua peccata censura ferri possit? 16. 17. 18. Quomodo? 19. Quo sine ferenda sit?
20. Quibus bonis spiritualibus censura privet? 21. Quando eam sequatur irregularitas?
22. Quibus competat potestas absolvendi à censuris?

§. I.

1 Censura, sic dicta à censendo, in latiori acceptione significat quaecumque poenam, imò quodcumque judicium, sive sententiam correctoriam, unde & libri censurae subijci, & illa in hos ferri dicitur. Propriè autem, & in præfenti sumitur pro poena Ecclesiastica spirituali, & medicinali.

§. II.

2 Definitur censura, quòd sit poena spiritualis, ac medicinalis, quâ potestas Ecclesiastica delinquenti, & contumaci quorundam bonorum spiritualium usum aufert. Suarez de Censuris. dist. I. q. I.

§. III.

3 Dividitur censura vel essentialiter, vel accidentaliter.

Essentialiter dividitur in tres species: nimirum in Excommunicationem, suspensionem, & Interdictionem. c. quarenti. 20. de Verb. signific. ubi Innocentius III. Quarenti, inquit; quid per censuram Ecclesiasticam debeat intelligi, cum hujusmodi clausulam literis nostris apponimus? Respondemus, quòd per eam non solum interdicti, sed suspensionis, & excommunicationis sententia valet intelligi. Et hoc factis constat ex data definitione censurae, quae prædictis duntaxat convenit, non item depositioni, degradationi, aut irregularitati etiam

ex delicto, ut quae non irrogantur per modum poenae medicinalis, sive ad eum finem, ut quis à culpa resipiscat, sed per modum poenae vindicativae, & ex se perpetuae. Bonacin. de Cens. dist. I. q. I. punct. I. n. 4. Ex quo deducunt alii, quòd quando in Jubilæo datur potestas absolvendi à censuris, non detur potestas dispensandi in irregularitate, quamvis ex delicto contracta sit. P. Engl. h. t. n. 26. Navar. in Man. c. 27. n. 25. ubi testatur, hunc esse Curiae stylium. P. Corbin. Kham de Cens. part. I. c. 23. n. 4.

Accidentaliter dividitur censura I. in eam, quae est à Fure, & in eam, quae est ab Homine lata. Censura à Fure lata dicitur, quae fertur per canones, aut statuta Ecclesiastica lege stabilita. Hujus exempla passim in jure occurrunt, & accenseri possunt præcipuè illae excommunicationes, quae in Bulla Genae Domini annuatim promulgantur de quibus vide P. Engl. in Man. Paroch. l. I. p. 3. c. 2. post n. 14. Censura ab homine est, quae fertur à Judice, aut Praelato non per modum legis, sed per modum sententiae judicariae, aut mandati temporalis, ac transitorii.

II. Utraque subdividitur in censuram latam, & ferendam sententiam. Censura ferenda sententia est, quam Jus, aut Judex non vulgipio jure, aut ipso facto incurrit, sed per sententiam infligi. Lata vero sententia, quam Jus, aut Judex statuit ipso jure, vel ipso facto sine alia sententia incurrendam. Jus ita statuit, quando constitutioni addita sunt verba: ipso jure, ipso facto, vel eo ipso, ut in cap. cupientes. §. ceterum. h. tit. & passim. Item si videntur verba, quae ad præteritum, vel praesens referuntur, nec indicant factum hominis subsequens; ut si dicatur: excommunicamus, suspendimus, anathema sit, excommunicationi se noverit subiacere, cum similibus. Bonac. d. punct. I. n. 6. Quòd si tales termini in jure non exprimauntur, aut dubii

fiat,

sint, quantumvis poena censuræ decernatur, erit ferenda ab homine per *c. in panis 49. de Reg. Jur. in 6. Layna. in Theol. mor. lib. I. tr. 5. part. 1. c. 2. n. 3.* Judex ejusmodi censuram statuit, quando generalem sententiam profert; ut puta: *qui hoc, vel illud v. g. homicidium fecerit, ipso facto excommunicatus sit.* Qui modus excommunicandi ita generaliter, & indeterminatè pro futuro delicto, nisi rationabilis causa subsit, prohibetur in *c. Romana. 5. §. caveant. h. t. in 6.* Sin autem delictum aliquod præcesserit, v. g. si furtum factum sit, cum addito: *nisi intra certum tempus satisfecerint;* conceditur in *ead. §. caveant.*

§. IV.

6 *Causa efficiens censuræ est vel remota, vel proxima.*

Remota stat in principio, unde oritur potestas ferendi censuram. Ubi suppono tanquam certum, quod potestas hæc sit à Deo, idque perspicuè probatur ex *Matth. c. 16. v. 19. & c. 18. v. 18.* Ubi Petro, & Apostolis promittitur amplissima potestas clavium ligandi, & solvendi, ad quam spectat fideles suos rebelles poenis compescere, & punire: ut quæ potestas in omni Rep. & omni Pastori est omnino necessaria. Idem eadem ratione probari potest ex verbis *Joan. 21. v. 17. Pasce oves meas.* Confer. P. Corbin *Khâm de Cens. p. 1. c. 1. n. 5. & seqq.*

7 *Proxima* est is, qui fert censuram. Ubi occurrit regula generalis, quod censuram ferre possit, qui jurisdictionis Ecclesiasticæ capax est, & eam in foro exteriori non impeditam habet.

Dixi, *qui jurisdictionis Ecclesiasticæ capax est:* quia censura hujusce jurisdictionis, seu ordinariæ, seu delegatæ actus est. Hinc censuræ non possunt I. Laici etiam ex delegatione Judicis Ecclesiastici: utpote qui jurisdictionis Ecclesiasticæ sunt incapaces per *c. 2. de Fu-*

diciis. II. Clerici conjugati, quos jure ordinario inhabiles esse, arguit Gloss. ex c. 2. de Cleric. conjug. III. Fœminæ. c. 33. h. t. junctâ Glossâ: cum potestas ligandi, & solvendi illis nullo modo concedatur, & ne quidem auctoritate S. Pontificis concedi valeat per c. nova. 10. Panis & Remiss.

Addidi: *& eam in foro exteriori non impeditam habet.* Habent autem hanc censurandi potestatem jure ordinario Pontifex respectu omnium Christianorum per *c. 17. & fin. causâ 11. q. 3.* Cardinales in propriis Ecclesiis per *c. 11. de Major. & Obed. Legati, & Nuntii Apostolici respectu provinciarum sibi commissarum per c. 2. de Offic. Legati in 6. Patriarchæ, Archi-Episcopi, & Episcopi in sua quilibet diocesi per *cap. 7. de Offic. ordin. in 6. c. 7. h. tit. in 6.* Capitulum Sede vacante per *c. 14. de Major. & Obed. Concilium generale, provinciale, & synodale per c. 1. de Judic. & c. 29. de Præbend. Item Abbates, Prælati regulares, Generales, Provinciales, Præpositi, Rectores, Priores Conventuales, Guardiani, aliæque Religionum Capita respectu suorum subditorum Regularium, & juxta cujusque Ordinis constitutionem per *c. 10. de Major. & Obed. Non etiam Archi-Diaconi, Archi-Presbyteri, aut Parochi. c. 5. de Offic. Archi-Diac. nisi privilegio, consuetudine, vel præscriptione hanc potestatem acquisiverint juxta c. 3. de Offic. Ordin. c. auditis. 15. & c. cum olim. 18. de Præscript. ubi Panorm. n. 7. & Barb. cum citatis advertunt, quod licet aliàs regulariter, qui habet potestatem ferendi unam censuram, habeat quoque potestatem ferendi aliam, & absolvendi à censura, id tamen non procedat, si potestas ferendi censuram tantum per præscriptionem sit obtenta: quippe tunc non plus erit præscriptum, quam possessum juxta vulgarem regulam deumptam ex *cic. c. cum olim.****

9 Porro exercitium hujus jurisdictionis, ac potestatis censurandi impediunt precipue appellatio, suspensio, & excommunicatio. *Appellatio* ad eum effectum interponenda est ante sententiam absolute à Judice latam. *cap. 1. & 40. de Appell. c. solet 2. h. tit. in 6.* Postquam censura valide in aliquem lata est, ejus effectus per subsequentem appellationem non tollitur, vel suspenditur. *c. 37. & 53. de Appell. c. is, cui. h. tit. in 6. Excommunicatio, aut suspensio, ut censura impedimento sit, debet esse publicè denuntiata: siquidem aliàs non tollit jurisdictionem in foro externo juxta Extravag. Martini V. Adevitanda scandala. ubi habetur, excommunicatum toleratum in his, quæ ad officium publicum spectant, vitandum non esse etiam ab his, qui sciunt, eum esse excommunicatum. Sayrus lib. 1. de Cens. c. 5. n. 35. Gutierrez Can. qq. lib. 1. c. 1. n. 81.*

§. V.

10 *Subjctum* censura sunt illi, qui censurae subjiciuntur. Possunt autem censurae subjici solum baptizati, viatores, ac ferenti censuram subditi. Unde censura nec in non baptizatos, nec in mortuos ferri potest: cum non sub sint clavibus, ac jurisdictioni Ecclesiae. *c. judais. dist. 45. cap. gaudemus. de Divortis. pr. causa 24. q. 2.* Quod verò hæretici post mortem anathematizandi dicuntur in *c. fin. ead. quæst. 2.* accipiendum est non de vera excommunicatione, sed de quadam execratione ad terrorem aliorum, quam per anathema significari, colligitur ex *cap. 1. ad Galat. 8.* Similiter in advenas, & peregrinos jurisdictioni ordinariæ non subjectos ab Episcopo censura non fertur. *c. a nobis. 21. h. tit.* sicut nec in subditos extra territorium, aut in loco exempto existentes per generale statutum. *cap. 2. de Constitut. in 6. Gloss. & DD. in c. 1. §. contrahentes. de Foro compet. in 6.* bene verò per sententiam specialem, aut speciale præceptum cum annexione censurae per

ea, quæ tradit Panorm. in *cap. fin. de Foro compet. n. 42. & Clarus §. sent. §. fin. q. 39. num. 3.* Quod si ipse Superior extra suum territorium existat, pari ratione subditi suum, licet domi existentem, censurâ ligare nequit, nisi de consensu Ordinarii loci, aut nisi delictum sit notorium, ita ut causæ cognitione opus non sit. *Text. & Panorm. in c. novit. de Offic. legat. n. 3.*

§. VI.

Materia, seu *objectum* censurae est peccatum mortale externum opere completum cum contumacia, propter quod censura infligitur, ut communiter docent DD. cum P Engli. *h. tit. n. 6.*

Dicitur I. *Peccatum*: quia cum censura sit propriè poena, ubi culpa, seu peccatum non est, locus ei esse nequit, & si defacto feratur, non solum injusta, sed & invalida erit. Layman in *Theol. mor. lib. 1. tr. 5. part. 1. c. 6. v. secundo redditur.* Sed hoc ita, si causa expressa in sententia sit manifeste falla, vel insufficienti. *cap. 46. causa 11. q. 3. cap. per suat. 40. h. tit. cap. 2. & 7. §. penult. Eod. in 6.* Si causa sit legitime probata in judicio, sed re ipsâ non subdit, in foro externo justa est sententia, & quamvis in foro conscientie non liget, obligat tamen censuratum, ut publice pro tali se gerat, donec absolutionem impetret; imò si contumaciter contra censuram faceret, posset ex causa contumaciae de novo excommunicari, atque hac ratione in *cap. 1. & 27. causa 11. q. 3.* asseritur, sententiam Pastoris, sive justâ, sive injustâ fuerit, timendam esse.

Dicitur II. *mortale*: Quod intelligit de censuris gravioribus, puta de excommunicatione majore, suspensione ab Ordine, interdicto generali &c. ejusmodi enim poenæ, cum sint gravissimæ, non nisi ob culpam gravem imponi possunt, ac debent. *cap. 41. & 42. causa 11. q. 3. Trident. sess. 25. de Reform. cap. 3.* Ex quo efficitur, nullam incurri censuram graviores, quoadcunque ob igno-

ran-

ranciam aliquam, aut inadvertentiam, seu imperfectiōem actūs peccatum commissum, non censetur esse mortale. P. Corbinian. Khamm de Censur. p. 1. cap. 5. n. 81. Quod attinet censuras minūs graves, ut excommunicationem minorem, & suspensionem levem, eæ ob peccata venialia ferri possunt per c. 1. h. tit. in 6. Bonacin. de Censur. dist. 1. q. 1. punct. 3. n. 7.

13 Dicitur III. *externum*: quia propter peccatum merè internum censura infligi non potest: cùm Ecclesia de occultis, & merè internis non judicet. cap. tuanos. 34. de Simon. S. Thom. 1. 2. q. 91. a. 4. Potest tamen Ecclesia per legem canonicam, aut statutum generale imponere censuram pro peccato externo per accidens omnino occulto, ut patet ex c. porrò. 7. h. tit. Extravag. 2. de Simon. inter com. ut ut non possit aliquem censurâ ferre per modum sententiæ, & nominatim, quamdiu delictum manet occultum, eum legitimè probari nequeat per cap. 20. & spon-tanea. causâ 2. quest. 5. Fagundez de Praecept. Eccles. lib. 1. c. 11. num. 7. Dian. p. 6. tr. 6. resol. 51.

14 Dicitur IV. *opere completum*: quoniam ad incurendam censuram requiritur actus consummatus, eâ nimirum consummatione, quam lex desiderat. Hinc si feratur censura in occisorem, eam non incurret, qui solum percussit, aut vulneravit: si feratur in vulnertem, eam non incurret, qui percussit sine vulnerare: si feratur in percutientem, non incurret eam, qui percutere conatus est, sed erravit, aut aliàs percutere impeditus fuit, arg. cap. perpetuò. de Elect. in 6. Pirrhing. h. t. n. 3. Sicut & censura lata contra committentes aliquod delictum non comprehendit mandantes, consulentes, aut faventes, nisi in lege exprimantur. P. Corbin. Khamm. d. c. 5. n. 94. cum citatis. Ratio horum est: quia lex peccatis, tanquam odiosa restringenda est ad ge-

nerium verborum sensum, qui non est, nisi de actu consummato, & actu physico, non morali. Bonacin. d. q. 1. puncto 6.

Dicitur V. *cum contumacia*: cùm enim censura sit *pœna medicinalis*, non infligitur per modum ultionis, & vindictæ, sed exhibetur per modum Medicinæ ad hominem à peccato avertendum, & ex consequenti semper præsupponit admonitionem aliquam, quæ sine contumacia respici non potest. c. 1. h. t. in 6. & ibi DD. Laym. in Theol. mor. lib. 1. tr. 5. p. 1. c. 5. n. 1. Unde censura ferri non potest ob peccatum præteritum sine contumacia in futurum, & quod consequens est, quando quis ob peccatum merè præteritum suspenditur à Divinis officiis, vel, ut quandoque in Religionibus fieri solet, excommunicatur, hæc suspensio, aut excommunicatio non est propriè dicta censura, sed solum pœna, nec, qui sic suspensus, aut excommunicatus celebrat, irregularitatem incurrit, P. Engl. h. tit. n. 2. Bonacin. d. q. 1. punct. 3. n. 19. & 20. Christoph. à S. Joseph. P. censura. sect. 2. §. 2. n. 9.

§. VII.

Forma censurae secundum communem Ecclesiae praxin duo principaliter requirit.

Primum est, ut præcedat aliqua admonitio c. 26. de Appellat. cap. 48. in pr. h. tit. c. 1. 3. & 13. Eod. in 6. optimâ ratione: quia censura fertur tantum in contumaces contra Ecclesiam, vel Superiorem: nisi autem admonitio aliqua præcedat, quis contumax censeri non potest. Atque hæc admonitio, ut canonica sit, coram testibus fieri debet ipsi reo, vel saltem eo modo, ut ad ejus notitiam facillè possit devenire. c. sacro. 48. h. t. Covar. in c. alma mater. p. 1. §. 9. n. 4. Eod. item debet esse trina, vel una pro tribus continens competentia intervalla dierum, nisi facti necessitas suaserit aliter moderanda juxta cap. 9. h. t. in 6. Et hoc si censura fertur ob delictum præteritum, aut præ-

- præfens, in quo reus pertinaciter persistit, vel pro eo satisfacere recusat. Si feratur pro delicto futuro, ita ut ipso factò incurratur, non requiritur monitio à lege, vel prohibitione diversa, cum ipsa lex per se sufficienter moneat. *d. c. 26. de Appellat. P. Engl. h. t. n. 8. P. Corb. Khamm de Censur. p. 1. c. 7. n. 143.*
- 17 Alterum requisitum est, ut censura feratur in scripto, quo exprimat species censuræ, quæ infligitur, nomen illius, cui infligitur, & causa, ob quam infligitur. Aliàs ferens censuram solò verbò sine scriptura mortaliter peccat. *Bohacin. de Cens. disp. 1. q. 1. punct. 8. n. 1. & incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem, quam suspensionem etiam incurrit is, qui parti petenti exemplar latæ sententiæ non concedit intra mensem. c. 1. h. t. in 6.* Eximuntur tamen ab hac suspensionis pœna Episcopi, utpote quorum in *cir. v. 1.* nulla fit mentio, quando autem in censuris suspensionis vel interdicti non fit expressa mentio Episcoporum, in comperto est, Episcopos his non ligari. *c. quia periculosum. 4. h. t.* Imò censuram latam sine scripto, quamvis illicita sit, esse tamen validam, sustinet communis sententia apud P. Corb. Khamm *d. cap. 7. n. 161.*
- 18 Tertiò huc pertinet censuræ denunciatio, id est, solennitas, seu ceremonia à Jure imperata post censuræ sententiam adhibenda in promulgatione censuræ, de qua vide Interpp. ad *c. Parochianos. h. t.*
- §. VIII.
- 19 Finis censuræ est emendatio, seu correctio delinquentis contumacis: quippe hanc censuram tanquam pœna medicinalis per se, & suapte naturam intendit. *c. 1. h. t. in 6.*
- §. IX.
- 20 Effectus censuræ est vel primarius, vel secundarius.
- Primarius effectus censuræ est privatio quorundam bonorum spiritualium. Quorundam,*

inquam: siquidem censura hominem non privat bonis merè internis, puta, potestate ordinis, vel charactere: nec bonis propriis, ac privatis, puta, gratiâ, fide, spe, charitate, ac aliis virtutibus, & piis operibus, quatenus præcisè personam, & animam operantis concernunt; sed bonis duntaxat publicis, & toti Ecclesiæ communibus; qualia sunt Sacramentorum administratio, & perceptio, spiritualis iurisdic-tio, beneficia Ecclesiastica, indulgentiæ publicæ, communicatio in precibus, & satisfactio-nibus totius Ecclesiæ, &c. Quæ bona publica, sicut Ecclesia per suam liberam applica-tionem fidelibus confert, ita sine dubio rebelles iisdem per censuras privare potest, & privat eo modo, quo dicemus de singulis censuris in specie.

Alius, & secundarius effectus censuræ est, quòd Clericus eâ ligatus, si actum sui Ordinis proprium exerceat, irregularis, id est, ad Ordines, Officia, & beneficia Ecclesiastica inhabilis efficiatur, & quidem perpetuò, nisi per S. Pontificem cum eo dispentetur. c. 5. & fin. de Clerico excommunicato. c. 1. de Sent. & re judic. in 6. c. 18. & 20. h. t. in 6.

§. X.

21 *Contraria censuræ est absolutio, per quam tollitur. Ubi secernenda est censura lata à Jure ab ea, quæ est lata ab homine: & forum conscientie à foro externo.* A censura lata à Jure in foro conscientie absolvere potest quilibet potestatem habens absolvendi à peccatis mortalibus; at in foro externo tantum Episcopus, seu Ordinarius, & Prælati proprius. Nisi censura sit S. Pontifici reservata, tunc namque in foro quidem externo regulariter non nisi S. Pontifex, aut Delegatus, vel Nuntius reo absolutionem impertitur, excepto casu necessitatis, & impedimenti, quo nec S. Pontifex, nec Nuntius accedi potest: tunc enim Episcopum absolvere posse, satis probant textus in *c. mulieres. 6. & c. quævis. 58. h. t.*

Si

Si tamen impedimentum sit tantum temporale, eo cessante ad Apostolicam Sedem, vel ab ea potestatem habentes accedendum est, aliàs talis in censuram reincidet. *c. de catero. c. ea nascitur. h. t.* In foro conscientie à censura reservata S. Pontifici præter Episcopos, qui eam potestatem habent ex Trid. *Sess. 24. de Ref. c. 6.* alii privilegiati, quales sunt Regulares privilegiis Mendicantium gaudentes absolvere queunt, & quidem, servatis servandis etiam, extra Sacramentum pœnitentiæ. A censuris ab homine laicis nemo potest absolvere, nisi ille, qui tulit, ejusque Superior eo casu, quo jurisdictio immediata in censuratum appellatione, aut aliâ ratione ei competit. *c. venerabilibus. 7. §. porro. h. t. in 6.* Planè in articulo mortis quicumque Sacerdos potestatem habet absolvendi à quacunque censura tam *Juris*, quàm *hominis*. Suarez de *Censur. disp. 1. sect. 6. n. 7.* Verùm si absolutus postea reconvalecat, tenetur, quàm primum potest, se præsentare illi, à quo de jure absolvi debebat, aliàs in censuram reincidet. *c. eos, qui. 2. 2. h. t. n. 6.*

PARS II.

De Excommunicatione.

SUMMARIA.

23. Definitur excommunicatio. 24. Dividitur in majorem, & minorem.
25. A quo? 26. In quos? 27. Ob quod peccatum?
28. Quo modo? 29. In quem finem fertur excommunicatio?
30. 31. Quinam sint effectus excommunicationis tam majoris, quàm minoris?

§. I.

23 **D**efinitur excommunicatio, quòd sit censura, quâ homo baptizatus à communione fidelium segregatur. Colligitur ex *c. 32. c. 108. causa 11. q. 4.*

§. II.

24 **D**ividitur excommunicatio in majorem, & minorem. Major (quæ & *anathema* dicitur, KÖNIG IN DECRET. LIB. V.

præsertim si solemniter cum certis ceremoniis, aut in Concilio fuerit prolata. *c. fin. causa 3. q. 4. c. cum non ab homine. 10. de Judiciis*) est illa, quæ omni communicatione Ecclesiasticâ privat tam civili, seu humanâ, quatenus ab Ecclesiæ potestate & voluntate pendet, quàm sacrâ. *c. si quem. 57. h. t.* Minor verò, quæ tantum privat passivâ participatione Sacramentorum. Nomine tamen excommunicationis simpliciter prolata venit major. *d. c. si quem. 57. h. t.* quia hæc sola simpliciter extra communionem ponit; et in antiquis canonibus subinde etiam intelligatur minor; ut in *cap. cum excommunicato. causa 11. quest. 3.*

§. III.

Causa efficiens excommunicationis est excommunicans, Jus, aut Judex. Minor tamen excommunicatio hodie à Judice per sententiam ferri non solet, sed tantum à Jure, & duntaxat incurritur per civilem communicationem cum excommunicato majore excommunicatione. *c. statumus. h. t. in 6.* Dixi per civilem: enim verò si quis scienter communicet in Divinis v. g. in Sacramentis, Missæ Sacrificio, &c. aut in crimine, ob quod alter est excommunicatus, tunc communicans etiam majorem incurrit, ut dicemus n. 31.

§. IV.

Subiectum excommunicationis est homo Christianus, in quem fertur. Fertur autem in personas solummodò particulares, non item in Collegia, aut communitates, cum ex parte subiecti semper supponat grave, & proprium peccatum. *c. Romana. 5. §. fin. h. t. in 6.*

§. V.

Materia, seu Objectum excommunicationis est peccatum externum mortale, si excommunicatio sit major. Trid. *Sess. 25. c. 3. de Refor. c. nemo Episcoporum. causa 11. q. 3.* Excommunicatio minor incurri potest ob peccatum veniale, ut patet ex *a. 1. h. t. in 6.* & praxi

Z

Eccle-

Ecclesiæ: nam dum quis communicat cum excommunicato denunciato in humanis, politicis, atque usualibus ex communi DD. sententia peccatum tantum veniale committit, & tamen excommunicationem minorem incurrit. P. Corbin. *Kham de Censur. p. 1. c. 1. n. 9.*

§. VI.

28 *Forma excommunicationis* consistit in modo eam ferendi; qui est, ut determinetur in scriptis, cum expressione causæ, & præcedentibus monitionibus. *c. 48. h. tit. c. 9. & 13. Eod. in 6.*

§. VII.

29 *Finis excommunicationis* est correctio, & emendatio delinquentis; ad hoc enim Ecclesia omnem censuram imponit.

§. VIII.

30 *Effectus alii* sunt excommunicationis *majoris*, alii *minoris*.

31 *Effectus majoris excommunicationis* sunt *vel directi, vel indirecti*. Ex illis *Primus* est privatio usûs, & participationis Sacramentorum tam activè, quàm passivè, ita scilicet, ut excommunicatus sine gravi sacrilegio nec recipere, nec aliis conferre Sacramenta possit, donec absolvatur. *c. 32. h. t. Secundus* privatio omnium suffragiorum Ecclesiæ: neque enim pro excommunicatis preces, vel Sacrificia publicè offerri debent, etsi privatim pro eorum emendatione, & conversione hoc fieri possit. *c. 28. & 38. h. t. Tertius* est privatio omnium rerum Sacrarum, & Divinorum Officiorum: unde excommunicatis nec Missam audire, aut horis canonicis interesse licet. *c. 8. h. tit. Quartus* est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ, & consequenter omnis honoris, seu solennitatis Ecclesiasticæ ad sepulturam pertinentis. *d. c. 38. h. t.* & hunc effectum hodie dum quoad excommunicatos toleratos obtinere docet Zoël. *h. t. n. 79.* *Quintus* effectus est privatio jurisdictionis Ecclesiasticæ, ita ut nullum actum jurisdictionis seu contentiosæ,

seu voluntariæ excommunicatus exercere possit, nec per se, nec per alium. *c. 4. causa 24. q. 1. c. 1. §. ea tamen. de Offic. vicar. in 6. Sextus* est inhabilitas ad omnia beneficia, officia, & jura Ecclesiastica, eorumque exercitium. *c. 7. de Cleric. excommunicato ministr. Septimus* est privatio omnis communicationis tam forensis, quàm civilis, ubi nomine forensis communicationis intellige officia Judicis, notarii, testis, & alia ad forum publicum pertinentia; nomine autem civilis communicationis venit quælibet conversatio, & societas humana per verba, literas, mensam, confortium, commercia &c. *cap. 24. de Sent. & re jud. cap. 3. & 8. h. tit. in 6.*

Effectus indirectus excommunicationis majoris est, quod is, qui sine rationabili causa *indebitè* communicat cum excommunicato, incidat in minorem excommunicationem. *d. c. 3. h. t. in 6.* quin etiam in majorem, si in Sacris, id est, in Sacramentis, Sacrificio Missæ, aliisque rebus & Officiis Divinis, vel in iplo crimine, ob quod alter excommunicatus est, participet per *c. 18. 29. & 55. h. t.* Sunt tamen certæ causæ, ex quibus jure quoque antiquo cum excommunicato in foro judiciali, vel alio externo commercio, colloquio, aut convivio communicans excusatur, nempe propter ignorantiam excommunicationis: propter necessitatem suam, vel alienam: propter utilitatem propriam, aut utilitatem spirituales excommunicati: & propter subjectionem, legem conjugii, aut societatem ante initam; quas causas Gloss. in *c. 15. h. t.* hoc verficulo complectitur:

Utile, lex, humilis, res ignorata, necesse.

Imò Martinus V. Pontifex in Concilio Constantiensi per constitutionem, quæ incipit: *Ad evitanda*, hanc prohibitionem communicationis ita mitigavit, ut nullus fidelium à censura immunis teneatur vitare excommunicatum, nisi nominatim denunciatum, aut

notorium Clerici percussorem; quæ constitutio postea in Concilio Basileensi aliquantulum correctæ est, sed denuò per Leonem X. in Concilio Lateranensi approbata, & usu etiam recepta. Interea ipsis excommunicatis etiam non denunciatis per *constitutionem* Martini Papæ nil novi juris, aut commodi tribuitur, ut in ea speciatim expressum, ideoque adhuc ex parte sua tenetur vitare hominum communionem, neque possunt licite actum Ordinis, vel jurisdictionis Ecclesiasticæ exercere, quin irregularitatem ex actu Ordinis contrahant; nisi à fidelibus, qui cum eis communicare, & ab iis saltem ex rationabili causa, & occurrente necessitate Sacramenta petere possunt, ad hoc requirantur. Covar. in *c. alma mater. p. 1. h. t. in 6. P. Engl. n. 62. & 63. Eod.*

PARS III. De Suspensione, SUMMARI A.

32. Suspensionis definitio. 33. 34. Divisio. 35. Quis possit suspendere? 36. Quis suspendi? 37. Ob quam causam? 38. Quo modo? 39. Ob quem finem feratur suspensio? 40. Qui sint ejus effectus? 41. Quid sit depositio, & degradatio?

§. I.

32 **D**efinitur suspensio, quòd sit censura, per quam persona Ecclesiastica impeditur ab usu potestatis, seu juris Ecclesiastici.

§. II.

33 **D**ividitur I. Quòd alia sit à beneficio, id est, perceptione fructuum Ecclesiasticorum, alia ab officio, quæ privat exercitio functionum Ecclesiasticarum. Quandoque tamen utraque conjungitur, & si suspensio sit simpliciter lata, accipitur de utraque, ut docet Zoësius *h. t. n. 114.*

34 **I**I. Utraque subdividitur in totalem, & partialem. Totalis ab officio est, quando tam

ab usu ordinum, quàm jurisdictionis, & officii quis suspenditur. Aliàs si tantum ab ordinibus, aut aliquo ordine, vel functione suspendatur, est duntaxat partialis. Similiter totalis suspensio à beneficio privat omnibus fructibus; partialis solum certa parte. Interea simpliciter lata suspensio ab officio, vel ordine, aut beneficio totum officium, vel beneficium, aut omnes ordines complectitur, ut pluribus explicat Zoësius *loc. cit. n. 115. & seq. qui num. 117. cum Layman. de Censuris part. 3. c. 5. & aliis bene advertit, suspensio ab officio conferri novum beneficium non debere juxta c. 8. §. quia inobis. de Consuetud. collationem tamen actu factam non esse invalidam ipso jure, sed irritandam.*

§. III.

Causa efficiens suspensionis est Judex, aut Jus, ut constat ex dictis de censuris in genere.

§. IV.

Subjectum est is, in quem fertur. Potest autem ferri suspensio tantum in Clericum. In quo differt ab interdictione, & excommunicatione, quibus etiam Laicus ligari potest. Fertur tamen quoque in communitatem. c. quia sap. de Election. in 6. quo distinguitur ab excommunicatione, quæ singulis duntaxat personis imponitur. c. Romana. h. t. in 6.

§. V.

Objectum, seu Materia suspensionis est culpa, & quidem gravis, quia prout communiter ferri solet, est poena gravis. Secus si ita feratur, ut possit censeri poena levis; ut si quis suspenderetur ab uno electionis actu, ab aliquo officio exigui momenti &c. tunc quippe culpa levis sufficit. Videatur Layman in Theolog. moral. tract. 5. p. 3. n. 2.

§. VI.

Formam, seu modum infligendi suspensio communem habet cum aliis censuris, nempe quòd sit ferenda in scriptis, præcedente trinâ admonitione &c.

Z 2

§. VII.

§. VII.

39 *Finis suspensionis est, ut quis à culpa respiciat, adeoque suo modo est favorabilis: infligitur enim per modum vinculi ex institutione sua facile solubilis, posita emendatione.*

§. VIII.

40 *Effectus suspensionis variat. Nam I. absolute suspensus ab officio simpliciter privatur omni actione Clerico propria. Hujusmodi sunt actus jurisdictionis Ecclesiasticæ, & omne exercitium Ordinis Clericalis. II. Suspensus ab officio determinato prohibetur solum eas functiones obire, quæ ei officio conveniunt, aut si qui actus necessariam habent cum iis functionibus connexionem. III. Suspensus à beneficio, vel ordine absolute, & sine addito, intelligitur suspensus ab omni beneficio, vel ordine, nisi aliunde aliud constet. IV. Suspensus ab ingressu Ecclesiæ prohibetur exercere in Ecclesia publicum actum cujuscunque Officii Divini, aut ordinis; item audire ibidem Divina Officia, aut dum ea peraguntur, ibi orare, aut psallere.*

§. IX.

41 *Affinis suspensioni est depositio, & degradatio, per quam persona Ecclesiastica ob enorme aliquod crimen in perpetuum ab omni Ordine, jurisdictione, & beneficio removetur, ita ut quamvis non amittat characterem Ordinis, qui indelebilis est, privetur tamen omni, & quocunque illius usu sine remissionis spe. Hæc, si fiat solis verbis, appellatur depositio verbalis; si præter verba quædam aliæ ceremoniæ in Pontificali præscriptæ adhibeantur, realis depositio, seu degradatio nuncupatur, inter quam utramque hoc discriminis, quod depositio verbalis non adimat privilegium fori, & canonis; adimat verò degradatio, ita ut degradatus possit à Judice laico instar laicorum plecti. Vid. P. Engl ad tit.*

de Pœnis. num. 11. & seqq.

PARS IV.

De Interdicto.

SUMMARIÆ.

42. *Quid? 43. 44. & quotuplex sit interdictum? 45. à quo? 46. in quos? 47. ob quam culpam? 48. quo modo? 49. propter quem finem feratur? 50. 51. 52. Qui sint effectus interdicti? 53. quid sit cessatio à Divinis?*

§. I.

Definitur interdictum, quod sit censura, per quam participatio certorum Sacramentorum, Divinorum Officiorum, & sepultura Ecclesiasticæ prohibetur per c. non est vobis, de Sponsal. & c. quod in se, de Pœnis, & remiss.

§. II.

Dividitur interdictum in personale, & locale: ac utrumque subdividitur in generale, & speciale. c. 17. de V. S.

Personale est, quod immediate fertur in personam, cui inhietur participatio rerum spiritualium, & quidem, si fertur in personam singularem, dicitur speciale; si verò in communitatem, populum &c. tunc dicitur generale, atque afficit omnia membra talis communitatis, quamdiu ejus partes sunt. c. 16. h. t. in 6. Quod si quis desinat esse pars communitatis, liberatur ab interdicto, nisi ei causam dederit, teste Avila de Censur. p. 5. d. 1. dub. 4. concl. 4. Hoc interdictum personale est vel totale, vel parziale. Totale est, quod continet omnes effectus interdicti infra enumerandos. Parziale, quod tantum aliquos complectitur; quale est interdictum ingressus in Ecclesiam, quod in Prælatos ferri coninevit, & est vera censura per c. sacro. 48. h. t. & c. 1. Eod. in 6.

Interdictum locale est, quod immediate afficit locum, ut scilicet ibi prohibeatur fieri celebratio Divinorum, & Ecclesiasticorum Officiorum; mediatè verò afficit personas, qui in tali loco morantur. Quare si locum interdicitum

Cum egrediantur, non prohibentur alibi à Divinis, modò non etiam personaliter interdicti sint. Unde patet, interdictum locale eatenus gravius esse personali, cum locale istud contineat, non vicissim: nam cum interdictum locale non feratur nisi ob culpam personarum talis loci, eò ipso illi, qui interdicto causam dederunt, personaliter interdicti sunt, atque idèò ubique à rebus Divinis prohibentur. *c. si sententia. h. t. in 6.* Hoc interdictum locale generale dicitur, quando fertur in locum plura in se loca continentem; ut est regnum, provincia, diocesis, civitas, oppidum &c. *Particulari* autem vocatur, cum una parochia, vel Ecclesia interdicatur. De quibus hoc observandum, quòd I. interdicto loco generali censeantur interdicta particularia loca in eo comprehensa, etsi alias quoad jurisdictionem exempta. II. quòd interdicto principali loco etiam censeantur interdicta accessoria; ut interdicta civitate sunt interdicta suburbia; interdicta Ecclesia etiam capella, & cœmiteria contigua. *c. 17. h. t. in 6.*

§. III.

45 *Causa efficiens* interdicti est ille idem, qui potest censuras ferre, ut sunt Papa, Episcopus & Prælati Religiosorum. Hi tamen non possunt interdictum locale ponere sed tantum personale: quia ipsorum jurisdictione potius cadit in personas, quam in locum. Sylvester, Navarrus & alii.

§. IV.

46 *Subiectum* sunt provincia, regnum, diocesis, castrum, Ecclesia, sacellum, & homines, in quos jurisdictionem personalem exercere potest is, qui fert interdictum; & quidem possunt interdici non solum personæ particulares, sed etiam communitates. *c. si sententia. c. si civitas. h. t. in 6.*

§. V.

47 *Materia*, seu *objectum* interdicti est culpa ob quam fertur. Et verò, si interdictum fuerit

personale speciale, non potest ferri in aliquem, nisi propter ejus peccatum mortale, si interdictum simpliciter, & absolute feratur. Secus si fuerit limitatum & leve, ut interdictum ab ingressu Ecclesiæ, vel usu communionis ad breve tempus. Interdictum autem personale generale graviolem culpam postulat, non tamen exigit peccatum in omnibus personis, quæ tali interdicto ligantur, sed in corpore morali, ut tale est, vel in magna parte personarum ejus, vel in capite. Certè interdictum locale generale, ut justè imponatur, requirit culpam gravissimam, quæ non tantum peccatum mortale contineat, sed quòd sit peccatum publicum à communitate, sive ejus capite patratum. Speciale etiam requirit culpam gravem, & aliquo modo communem, quamvis minorem, ut docent Sylvester, Navarrus, Suarez, Sayrus, Dian. & alii.

§. VI.

Forma interdicti certa non datur; debet tamen sufficientibus verbis specificari, & determinari in scriptis cum expressione causæ, & præmissis monitionibus, sicut aliæ censuræ.

§. VII.

Finis interdicti coincidit cum fine censuræ, & est correctio, ac emendatio delinquentis.

§. VIII.

Effectus interdicti plures occurrunt.

50 *Primus* est prohibitio usûs Sacramentorum, ordinis videlicet, extremæ unctionis, & sacræ Eucharistiæ, quæ non confertur, nisi moribundis. *c. 11. de Pœnit. & Remiss.* ubi tamen Barbosa *n. 9.* benè notat, extremam unctionem aegris tempore interdicti conferri posse, quando aliud Sacramentum habere nequeunt. Baptismus, ac confirmatio in interdicto non negantur. *c. 19. h. t. in 6.* Nec matrimonium sine solemnitate teste Panor. in *c. non est de Spons.* Nec Pœnitentia, exceptis personaliter interdictis, quibus nullum Sacramentum datur, antequam satisfecerint. *c. alma mater. h. t. in 6.*

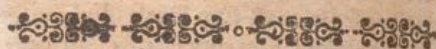
§1 *Secundus effectus est prohibitio Divinorum Officiorum, tam Sacrificii Missæ, quam aliarum publicarum orationum in Ecclesia. d. c. si sententia. h. tit. in 6. Circa hoc tamen, ne homines ex causa interdicti penitus à rebus Divinis alienentur, moderatio Juris antiqui facta est in c. ult. Eod. in 6, ubi interdicto locali generali (non speciali) conceditur imprimis, ut in Ecclesiis, & Monasteriis, etiam interdicto comprehensis, Missæ, & Divina Officia celebrari possint, & debeant, januis tamen clausis, & submissâ voce sine pulsu campanarum, exclusis excommunicatis, & interdictis laicis, etsi personaliter interdicti non sint. Clem. 3. h. tit. Præterea in Festivitatibus primariis, Natalis Domini, Paschatis, Pentecostes, & Assumptionis B. V. (quibus ex concessione Martini V. & Eugenii IV. additur Festivitas Corporis Christi cum sua octava, teste Covar. in c. alma mater. p. 2. §. 5. num. 1.) conceditur etiam publicè & solemniter celebrari Divina, admissis quoque interdictis Laicis, modò interdicto causam non dederint, itique altari non appropinquent. Zoësius h. t. n. 140.*

§2 *Tertius effectus est, privatio sepulturæ Christianæ. d. c. quod in se. de Pœn. & remiss. Hinc in interdicto locali nemini conceditur sepultura in loco Sacro interdicto, nisi Clericis personaliter non interdictis, per text. cit. Cæterùm hi effectus hodie post constitutionem Martini V. Ad evitanda, non consequuntur, nisi à Judice Ecclesiastico censura interdicti contra personam, locum, vel communitatem fuerit ante publicata, & denunciata.*

§. IX.

§3 *Affinis interdicto est cessatio à Divinis, quæ ob enormem injuriam Ecclesiæ, vel honori Divino illatam olim fieri solebat, de qua textus est in c. 11. de Spons. & Clem. 1. h. t. Non tamen est censura, sed prohibitio merè localis, non continens personalem aliquam pro-*

hibitionem. Verùm hujus cessationis, imò & interdicti hodie rarus usus est, de quibus plura Covar. loc. cit. p. 2. per totam.

TITULUS XL.

De Verborum significatione.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Verborum significatio? 2. Quotuplex? 3. Utilitas notitia Verborum. 4. Materia Verborum significationis sunt res significatae. 5. ubi 10. Proponuntur sex regula circa Verborum intelligentiam. 11. Quis finis Verborum significationis.

Colophonem Libris Decretalium imponunt duo Tituli generales: nempe de Verborum significatione, & de Regulis Juris, §. I.

Definitur verborum significatio, quòd sit genuinus, ac legitimus vocum, & dictionum sensus.

§. II.

Dividitur verborum significatio in propriam, non propriam, & impropriam, seu abusivam. Henric. Hahn in observat. ad Wesenbec. in ff. lib. 1. tit. 3. n. 8. ubi propterea verbum, quod plures habet significationes, & in ambas partes agi potest, ambiguum dicit, seu quasiambivium, eò quòd in ambas vias ferat, & in bivio quodammodo ponat. Arnold. Corvin. ad ff. de V. S. in rubr. V. significatione. ubi asserit, verbum aliquod quatuor modis accipi posse: propriè, & impropriè, ex usu loquendi, & per interpretationem, clarèque singula distinguit.

§. III.

Causa efficiens verborum significationis, allqua ratione dici possunt jurium interpretes, quibus familiare, non prius ad rerum manifestationem progredi, quam verborum, ac nominum onomatologiam, & significatio-

nem